

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

**ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СФЕРИ ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ**

Збірник наукових праць

Видається з 2005 року

Випускається 2 рази на рік

Випуск 2 (28)

Харків
ХДУХТ
2018

УДК 657.1:642.5.024.3/.5:339
ББК 65.9 (4Укр) 42

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки збірник включено до Переліку наукових фахових видань України (наказ № 747 від 13.07.2015).

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 22056-11956ПП

Збірник включено до НМБД: Index Copernicus, Google Scholar, Academic Resource Index (Research Bib).

Рекомендовано до видання вченою радою Харківського державного університету харчування та торгівлі, протокол засідання № 14 від 06.07.18 р.

Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / [редкол. : М. В. Чорна (відпов. ред.) та ін.]. – Харків : ХДУХТ, 2018. – Вип. 2 (28). – 275 с.

Збірник містить статті з бухгалтерського обліку та фінансів, економіки підприємств харчування та торгівлі, міжнародної економіки та зовнішньоекономічної діяльності, менеджменту та маркетингу, наукових основ гуманітарної підготовки студентів.

Збірник розраховано на наукових та практичних працівників, викладачів вищої школи, керівників підприємств торгівлі, аспірантів економічних та торговельних закладів вищої освіти.

УДК 657.1:642.5.024.3/.5:339
ББК 65.9 (4Укр) 42

© Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2018

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор

Чорна М.В., д.е.н., проф.

Заступник відповідального редактора

Гросул В.А., д.е.н., проф.

Відповідальний секретар

Михайлова О.В., к.е.н., доц.

Члени редакційної колегії

Борисова А.О., к.психол.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Бочуля Т.В., д.е.н., доц. (*ХДУХТ, Україна*)

Грінько А.П., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Зубков С.О., к.е.н., доц. (*ХДУХТ, Україна*)

Крейтгусс Ілмарс, PhD, перший проректор (*RISEBA University, Латвія*)

Круглова О.А., к.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Кругова А.С., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Мостинська Т.Л., д.е.н., проф. (*НУБіП, Україна*)

Пічугіна Т.С., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Прекурт О.М., PhD (*Bryant University, США*)

Савицька Н.Л., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Тарасова Т.О., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Шталь Т.В., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Янчев А.В., д.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Янчева Л.М., к.е.н., проф., перший проректор (*ХДУХТ, Україна*)

Яцун Л.М., к.е.н., проф. (*ХДУХТ, Україна*)

Зміст

Секція 1. ОБЛІК І ФІНАНСИ

Грінько А.П., Бочуля Т.В., Коробкіна І.С. Актуалізація базових положень податкового консультування в умовах модернізації сучасної економіки.....	7
Кирильєва Л.О., Шеховцова Д.Д. Організаційні аспекти обліку розрахунків із загальнообов'язкового державного соціального страхування працівників	21
Кругова А.С. Методологічні аспекти обліку операцій за договором про спільну діяльність (англ. мовою).....	31
Чернікова І.Б., Гладій І.О. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління	41
Кашена Н.Б., Ставерська Т.О. Концептуалізація фінансової діагностики в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства.....	52
Сіфурова А.І. Управління оборотним капіталом торговельних підприємств на основі системного та відтворювального підходів (англ. мовою).....	64

Секція 2. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Бугріменко Р.М., Смірнова П.В., Зонвіре О. Особливості діяльності підприємств торгівлі в сучасних умовах (англ. мовою)...	77
Волосов А.М. Класифікація конкурентних переваг підприємств роздрібної торгівлі	88
Колесніков А.О., Яцевич Н.В., Трусевич І.В. Розвиток підприємництва в республіці білорусь – стратегічна платформа для співпраці з прикордонними регіонами України (рос. мовою)	100
Чорна М.В., Смольнякова Н.М., Шинкар С.М., Петленко К.Ю. Сучасні особливості розвитку інтернет-реклами.....	112
Филипенко О.М., Колеснік Т.С. Сучасний стан і проблеми розвитку торговельної галузі в Україні.....	122

Секція 3. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Андросова Т.В., Козуб В.О., Чернишова Л.О., Кот О.В. Особливості формування системи соціальної відповідальності бізнесу на міжнародному ринку	137
--	-----

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Н.Б. Кашена, Т.О. Ставерська

Обґрунтовано концептуальні положення діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства з позиції її цільового спрямування, завдань, систем забезпечення, функцій та принципів, дотримання яких сприяє формуванню релевантної інформації для ухвалення ефективних управлінських рішень та розробки відповідної стратегії безпеки. Запропоновано концептуальну модель діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства, яка ґрунтується на визначених принципах і сприяє реалізації її функцій в інформаційній системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

***Ключові слова:** управління, підприємство, фінансово-економічна безпека, діагностика, концепція.*

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ФИНАНСОВОЙ ДИАГНОСТИКИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВО- ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ

Н.Б. Кашена, Т.А. Ставерская

Обоснованы концептуальные положения диагностики финансово-экономической безопасности предприятия с позиции её целевой направленности, задач, систем обеспечения, функций и принципов, соблюдение которых способствует формированию релевантной информации для принятия эффективных управленческих решений и разработки соответствующей стратегии безопасности. Предложена концептуальная модель диагностики финансово-экономической безопасности предприятия, которая основывается на определённых принципах и способствует реализации её функций в информационной системе управления финансово-экономической безопасностью предприятия.

***Ключевые слова:** управление, предприятие, финансово-экономическая безопасность, диагностика, концепция.*

CONCEPTUALIZATION OF FINANCIAL DIAGNOSTICS IN THE SYSTEM OF ENTERPRISE'S FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT

N. Kashchena, T. Staverska

The effectiveness of the financial and economic security management system of enterprise is determined by the information support system which can provide

communications and meet user requests at all stages of the management process. The formation of such system is connected with the conceptualization of financial diagnostics as component of the information management system for financial and economic security; it allows detailed examination, identifying the state and trends of changes in the results of the enterprise's operation, and timely detecting and preventing all possible threats. These circumstances determine the topicality of the study and direct it in the tendency of substantiation of theoretical foundations and the formation of the conceptual model for the diagnostics of financial and economic security of the enterprise. The generalization and critical analysis of the financial diagnostics theory and management of financial security and economic activity of business structures allow expressing the author's position regarding the understanding of the diagnostics of financial and economic security of the enterprise as a set of actions aimed at providing information management support which involves the use of modern methodological tools during the successive implementation of diagnostic procedures for identification, assessment of causes of change and forecasting of level of financial and economic security, timely identifying of threats and grounding of measures complex for proactive, elimination and prevention of the consequences of their destructive influence for achieving and maintaining the safety state of the financial and economic activity of the enterprise and its ability to sustainable development. The purpose and tasks of the diagnostics, the system of its providing are concretized, the set of principles (the target nature, the organization of researches and the system of knowledge of the whole by its parts, the reasons by its action, internal by external) is determined, observance of these principles ensures implementation of the basic functions of diagnostics (assessment, control, searching, forecasting, stabilizing, informational) in the system of financial and economic security management and facilitates the formation of relevant information for effective managerial decisions and development of the strategy of financial and economic security of the enterprise. The conceptual model of diagnostics of financial and economic security of the enterprise, which allows ensuring the complexity and continuity of the process of formation and transfer of information for management, is proposed.

Keywords: *management, enterprise, financial and economic security, diagnostics, concept.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Провідним драйвером сталого розвитку України, захисту пріоритетних інтересів, здатності протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, досягнення стратегічних орієнтирів, регенерації та інтеграції національної економічної системи до світового економічного простору є ефективне управління фінансово-економічною безпекою на макро- та мікрорівні. Передумовами формування ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства є, по-перше, наявність відповідної системи інформаційного забезпечення, здатної формалізувати інформацію про стан та результати фінансово-господарської діяльності в різних аспектах, відповідно до цільових потреб менеджменту підприємства; по-друге, застосування сучасного

методичного інструментарію та технологій обробки цієї інформації, здатних забезпечити своєчасне виявлення всіх можливих загроз і розроблення комплексу заходів, спрямованих на запобігання та подолання наслідків їх руйнівного впливу, відновлення фінансових параметрів результативного функціонування та забезпечення сталого розвитку підприємства в динамічному бізнес-середовищі. Зважаючи на це, актуалізується питання створення якісно нової системи інформаційної підтримки управління фінансово-економічною безпекою, здатної забезпечити комунікації та задовольнити інформаційні запити користувачів на всіх етапах управлінського процесу. Формування такої системи насамперед потребує розробки концептуального підходу до фінансової діагностики як складової інформаційної системи управління фінансово-економічною безпекою, що дозволяє проводити детальне «обстеження», ідентифікувати стан і тенденції зміни результатів функціонування підприємства, вчасно виявляти та запобігати всім можливим загрозам для забезпечення фінансової стійкості та сталого економічного розвитку підприємства в умовах невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначена проблематика, з огляду на сучасний стан і тенденції розвитку суб'єктів національної економіки на тлі загальносвітових трендів, є предметом пильної уваги наукової спільноти. Вагомий внесок у розвиток теорії та методології фінансової діагностики в різних сферах підприємницької діяльності здійснили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як О. Амоша, О.Ю. Амосов, І.О. Бланк, В.В. Бочаров, О.С. Варганов, В.А. Верба, В.С. Герасимчук, Дж. Джуран, Р.Л. Жамбекова, Р. Каплан, Б. Коласс, І.В. Кривов'язюк, Л.А. Костирко, О.Г. Мельник, А.І. Муравйов, Р.Д. Нортон, С.Т. Пілецька, О.І. Пушкар, Н.В. Родіонова, Г.В. Савицька, Н.М. Сігітова, О.М. Тридід, І.Д. Фаріон, Г.О. Швиданенко та ін. Разом із тим потребують подальших наукових розробок теоретико-методичні засади фінансової діагностики стану та результатів діяльності підприємства, здатні покращити організацію діагностичного процесу в інформаційній системі управління фінансово-економічною безпекою і в режимі реального часу забезпечити інформаційну підтримку прийняття управлінських рішень щодо її забезпечення.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад формування концептуальної моделі діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах невизначеності сучасного бізнес-середовища пріоритетним вектором сталого розвитку підприємства є забезпечення його фінансово-економічної безпеки. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного

дотримання відповідного її рівня, який залежить від здатності менеджменту підприємства своєчасно виявляти можливі внутрішні та зовнішні загрози і розробляти ефективні заходи з випередження, ліквідації та запобігання наслідкам їх руйнівного впливу в майбутньому. Ефективність менеджменту фінансово-економічної безпеки визначається відповідною концепцією фінансової діагностики, яка базується на комплексному та системному підходах, і покликана сформувати якісно нову інформаційну систему підтримки прийняття управлінських рішень.

У сучасній економічній літературі фінансова діагностика трактується як:

- процес дослідження, оцінювання, виявлення причин зміни та прогнозування стану і результатів фінансово-господарської діяльності підприємства для мінімізації негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів і вироблення стратегії розвитку [1, с. 178; 2, с. 94; 3, с. 120; 4, с. 61];

- система цільового аналізу, що забезпечує підтримку прийняття рішень із фінансового оздоровлення підприємства шляхом усебічного аналізу фінансово-економічного стану і факторів його зміни, тенденцій та перспектив розвитку підприємства [5, с. 94; 6, с. 102; 7, с.30];

- можливість ідентифікації стану підприємства на підставі комплексу дослідних процедур, спрямованих на оцінювання стану підприємства, домінуючих факторів його погіршення та можливостей реалізації цілей розвитку [8, с. 113; 9, с. 286];

- частина системи знань із фінансового аналізу та ефективності функціонування фінансового механізму підприємства, що дозволяє оцінити фінансовий стан підприємства, причини і перспективи його зміни [10, с. 94; 11, с. 94].

Різноманітність наявних підходів до розуміння фінансової діагностики доводить, що в контексті організації, технології, функцій та інструментарію управлінської діяльності з реалізації комплексу дослідних процедур, які спрямовані на оцінку фінансового стану підприємства і результатів його роботи, виявлення резервів їх покращення та обґрунтування необхідних управлінських рішень, кожен з них має право на існування. Разом із тим доцільною є їх уніфікація та конкретизація в контексті управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

З огляду на зазначене, діагностикою фінансово-економічної безпеки пропонуємо називати комплекс дій, спрямованих на забезпечення інформаційної підтримки управління, що передбачає застосування сучасного методичного інструментарію під час

послідовного здійснення діагностичних процедур з ідентифікації, оцінювання причин зміни та прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, своєчасного виявлення загроз та обґрунтування комплексу заходів із випередження, ліквідації й запобігання наслідкам їх руйнівного впливу для досягнення і підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства та здатності його до сталого розвитку.

Таке трактування діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє розглядати її в чотирьох аспектах:

- як невід’ємну інформаційну складову системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства, яка забезпечує формування, зберігання і передачу релевантної інформації про фінансово-економічну діяльність підприємства на всіх рівнях управлінського циклу і реалізується шляхом створення відповідних баз даних, необхідних для прийняття управлінських рішень;

- як систему спеціальних знань, втілених шляхом застосування сучасного методичного інструментарію під час послідовної реалізації певних діагностичних процедур з ідентифікації загроз і оцінювання їх впливу на результати фінансово-економічної діяльності підприємства, виявлення резервів досягнення і підтримки бажаного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, обґрунтування комплексу заходів з їх практичної реалізації;

- як різноплановий і всеохоплюючий процес формування й передавання наявної аналітичної інформації з метою забезпечення обґрунтованості й ефективності прийняття рішень із досягнення та підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства та його здатності до сталого розвитку;

- як цілеспрямований комплексний і багатокomпонентний вплив управлінського персоналу, спрямований на обробку потоку вхідної інформації з метою отримання якісної картини щодо рівня фінансово-економічної безпеки підприємства та перспектив його сталого розвитку.

Це визначення відповідає сучасним вимогам з організації інтегрованих систем менеджменту, оскільки трактує діагностику як систему спеціальних знань, що інтегрується із системою управління фінансово-економічною безпекою в загальну систему управління підприємством на рівні процесу діагностики фінансово-економічної безпеки і забезпечує комунікації та формування інформаційного масиву релевантних даних для прийняття рішень із досягнення і підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства в нестабільному бізнес-середовищі для отримання нових конкурентних переваг і можливості сталого розвитку.

Основною метою діагностики в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства є забезпечення інформаційної підтримки ухвалення ефективних управлінських рішень та розробки стратегії фінансово-економічної безпеки з позицій досягнення максимально можливого рівня захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, підтримки безпечного стану фінансово-господарської діяльності та перспектив сталого розвитку підприємства.

Досягнення визначеної мети діагностики можливе на підставі виконання низки завдань, основними з яких є:

- оцінка стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства;
- моніторинг і виявлення тенденцій розвитку результатів господарської діяльності та фінансового стану підприємства;
- ідентифікація внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічній безпеці підприємства;
- кількісна оцінка причин зміни результатів фінансово-господарської діяльності підприємства;
- прогнозування можливостей появи ускладнень і кризових параметрів фінансово-економічної безпеки підприємства;
- оцінка здатності до нейтралізації загроз і пошук потенційних резервів забезпечення й підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства;
- обґрунтування варіантів управлінських рішень і розробка заходів із практичної реалізації залучення виявлених резервів;
- оцінка ефективності управління підприємством у контексті обґрунтованих заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки та сталого економічного зростання в умовах невизначеності.

Таблиця 1

Принципи фінансової діагностики в управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства

Принцип	Характеристика принципу
1	2
Перша група – принципи цільового характеру	
Пріоритету мети	Ідентифікація фінансової діагностики як цілеспрямованої діяльності із забезпечення формування та підвищення ефективності інформаційної системи підтримки управлінських рішень і розробки стратегії фінансово-економічної безпеки
Інтегрованості	Передбачає цільове спрямування досліджень у контексті органічного поєднання особливостей реалізації діагностичних процедур, специфіки бізнесу й інтересів власників підприємства
Дерева мети	Передбачає розробку програми діагностики, яка буде покладена в основу побудови технології процесу та конкретних діагностичних процедур, операцій, дій

Продовження табл. 1

1	2
Релевантності та надійності	Орієнтує на забезпечення власників підприємства достовірною інформацією за результатами фінансової діагностики, яка є надійною основою для ухвалення управлінських рішень і розробки стратегії фінансово-економічної безпеки
Друга група – принципи організації досліджень	
Системності	Установлює загальні вимоги до формування і представлення фінансової діагностики як сукупності взаємопов'язаних елементів та складової систем управління фінансово-економічною безпекою та підприємством у цілому
Паралельності	Потребує обов'язкової наявності підсистем фінансової діагностики, що формуються за її видами (експрес-діагностика, фундаментальна діагностика) та цільовою спрямованістю управління в межах стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки та сталого економічного зростання підприємства
Підпорядкованості	Організаційне забезпечення фінансової діагностики має формуватися у відповідній підпорядкованості до організаційної структури управління підприємством
Пропорційності	Потребує встановлення правильного співвідношення між складовими елементами систем фінансової діагностики та управління підприємством на рівні функціональних обов'язків суб'єктів управління
Спеціалізації та кооперації	Визначає функціональні обов'язки суб'єктів управління фінансово-економічною безпекою і розподіл праці персоналу за об'єктами фінансової діагностики, структурними підрозділами, рівнем кваліфікації персоналу тощо
Взаємодії функцій	Передбачає, що фінансова діагностика має забезпечувати ефективне управління через взаємозв'язок із функціями управління (організація, планування, регулювання, мотивування, розпорядження) та його інформаційну підтримку (облік, аналіз, контроль)
Оперативності та дієвості	Потребує вміння швидко і чітко здійснювати діагностичні процедури, отримувати обґрунтовану інформацію для ухвалення управлінських рішень, оцінювати ефективність їх втілення та оперативно реагувати на зміну умов функціонування підприємства
Ефективності	Потребує окупності витрат на проведення фінансової діагностики та багатозорового ефекту від її результатів для управління фінансово-економічною безпекою
Третя група – принципи системності пізнання	
Науковості	Передбачає використання сучасних методів, прийомів і технологій дослідження стану і результатів фінансово-господарської діяльності підприємства
Об'єктивності	Визначає необхідність використання достовірної та перевіреної інформації, що відображає реальну дійсність, ефективних методів та прийомів її обробки для здійснення точних аналітичних розрахунків та мінімізації суб'єктивізму в дослідженнях
Комплексності	Передбачає врахування всіх факторів впливу і всебічне дослідження стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, їх зміни та розвитку в просторі й часі
Системоутворюючих взаємовідносин	Припускає виділення взаємозв'язків між економічними явищами і бізнес-процесами, які забезпечують належне функціонування й безпеку підприємства (ресурс – результат – резерв)

Продовження табл. 1

1	2
Випереджального розгляду	Визначає доцільність прогнозування можливостей появи ускладнень та кризових параметрів розвитку підприємства з огляду на наявність проблем, вирішення яких продиктовано часом
Адекватності	Означає побудову процесу фінансової діагностики відповідно до конкретних умов і потреб управління фінансово-економічною безпекою підприємства
Безперервності	Припускає реалізацію діагностичних процедур під час вирішення певних завдань у заздалегідь визначеній послідовності на постійній основі
Своєчасності	Потребує врахування динамічності функціонування та статичності оцінок під час підготовки оперативної інформації про стан і результати фінансово-господарської діяльності підприємства для управління

Передумовою ефективної реалізації визначених завдань є відповідне організаційне, технічне та методичне забезпечення, підпорядкування діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства певним методологічним принципам. Як такі нами визначені принципи цільового характеру, організації досліджень і системності пізнання цілого за його частиною, причини – за її дією, внутрішнього – за зовнішнім (табл. 1).

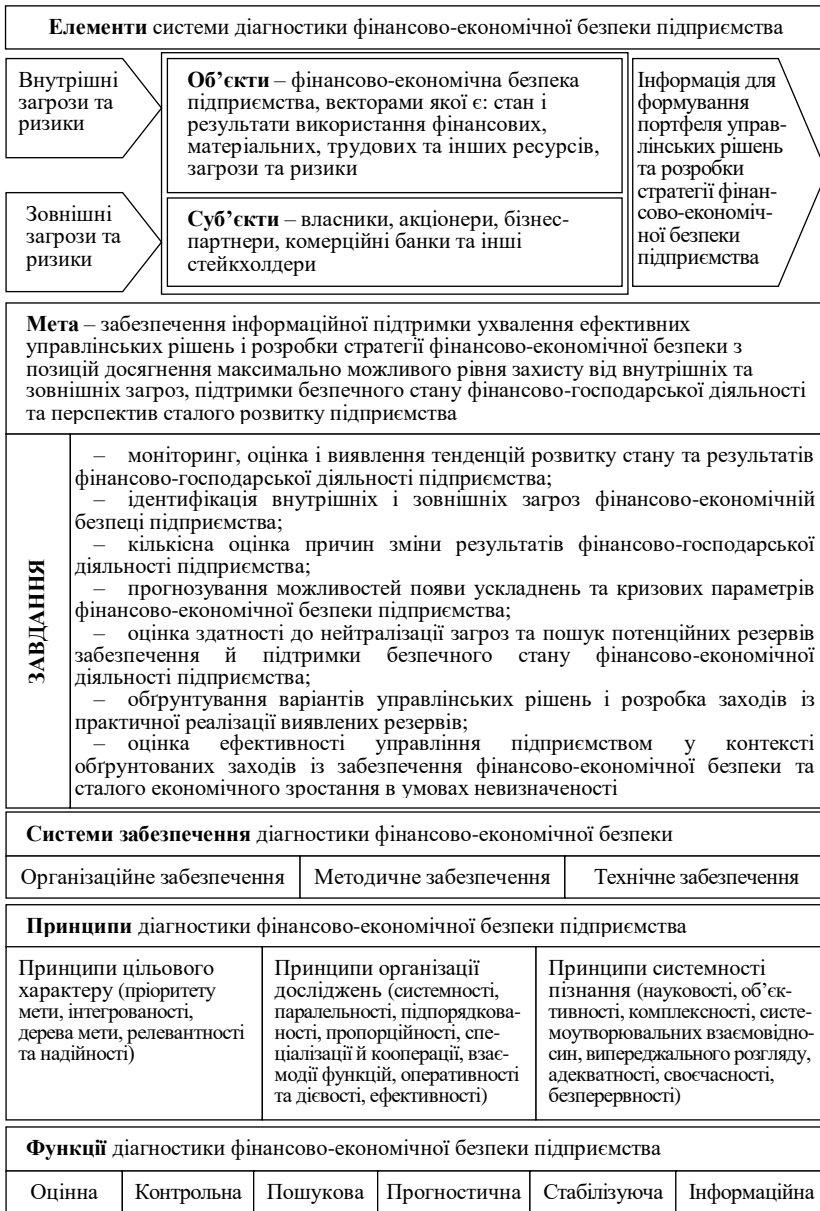
Дотримання цих принципів не лише робить можливим досягнення мети і вирішення основних завдань фінансової діагностики, але й забезпечує реалізацію основних її функцій у системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства, а саме:

- оцінної, яка пов'язана з ідентифікацією загроз фінансово-економічній безпеці підприємства, оцінкою стану та результатів його функціонування, причин їх негативних змін та кількісною оцінкою сили їх руйнівного впливу;

- контрольної, яка пов'язана з перевіркою на достовірність інформації, що використовується в процесі фінансової діагностики, та поточним контролем ефективності втілених управлінських рішень із досягнення та підтримки безпечного стану фінансово-господарської діяльності для забезпечення достовірності та дієвості у всіх важливих аспектах;

- пошукової, яка пов'язана з визначенням можливостей (резервів) досягнення максимально можливого рівня захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз та обґрунтуванням управлінських рішень з орієнтацією на досягнення стратегічних параметрів розвитку підприємства та достатнього рівня його фінансово-економічної безпеки;

- прогностичної, яка пов'язана із прогнозуванням можливостей кризового розвитку підприємства та його здатності до нейтралізації загроз фінансово-економічній безпеці;

Рис. 1. Концептуальна модель діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства

– стабілізуючої, яка пов’язана із забезпеченням виявлення, нейтралізації та запобігання загрозам, відновлення життєздатності та досягнення бажаних параметрів стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, що є досить важливим для його безпечного функціонування та перспектив подальшого розвитку;

– інформаційної, яка пов’язана із забезпеченням інформаційної підтримки прийняття ефективних управлінських рішень та розробки стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства.

Вищевикладене формує теоретичний базис діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства, що є підґрунтям для розробки її концептуальної моделі (рис. 1).

Запропонована концептуальна модель діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства, що базується на визначених принципах реалізації її функцій в інформаційній системі управління, забезпечить наукову обґрунтованість і досяжність цілей діагностування, комплексність, органічність і безперервність процесу формування інформації для обґрунтування управлінських рішень із забезпечення, відновлення або підтримки безпеки фінансово-економічної діяльності підприємства в сучасному бізнес-середовищі.

Висновки. Концептуалізація фінансової діагностики дозволяє трактувати її як складову системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства, що інтегрується в загальну систему управління підприємством на рівні процесу її діагностики, який забезпечує формування інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах нестабільності сучасного бізнес-середовища. Уточнення понятійно-термінологічного апарату фінансової діагностики, її мети та завдань, систематизація принципів, дотримання яких забезпечує реалізацію основних функцій діагностики в інформаційній системі управління підприємством, дозволили обґрунтувати теоретичні засади та розробити концептуальну модель діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства, яка забезпечує комплексність і безперервність процесу формування інформації для управління. Тому в подальшому доцільним є моделювання та обґрунтування методичного забезпечення процесу діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства.

Список джерел інформації / References

1. Бондаренко Т. Ю. Діагностика операційної діяльності в стратегічному управлінні машинобудівними підприємствами / Т. Ю. Бондаренко, Д. П. Волков // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 177–179.

Bondarenko, T., Volkov, D. (2011), “Diagnostics of operational activity in strategic management of machine-building enterprises” [“Diagnostyka operacijnoi

diyalnosti v strategichnomu upravlinni mashynobudivnymy pidpryyemstvamy”], *Visnyk ZhDTU*, No. 1 (55), pp. 177-179.

2. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : монографія / за заг. ред. проф. А. Е. Воронкової. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 520 с.

Voronkova, A. (ed.) (2008), *Diagnostics of the state of the enterprise: theory and practice* [*Diagnostyka stanu pidpryyemstva: teoriya i praktyka*], INJEC Publishing House, Kharkiv, 520 p.

3. Тарасенко І. О. Особливості формування системи фінансової діагностики підприємства / І. О. Тарасенко, О. В. Батрак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 11. – С. 118–123.

Tarasenko, I., Batrak, O. (2012), “Features of forming a system of financial diagnostics of the enterprise” [“Osoblyvosti formuvannya systemy finansovoyi diagnostyky pidpryyemstva”], *Formation of market relations in Ukraine*, No. 11, pp. 118-123.

4. Фучеджи В. І. Діагностика як елемент антикризового фінансового управління / В. І. Фучеджи // Наука й економіка. – 2012. – № 2 (26). – С. 58–62.

Fuchzhi, V. (2012), “Diagnostics as an element of anti-crisis financial management” [“Diagnosty`ka yak element antykrizovogo finansovogo upravlinnya”], *Science and Economics*, No. 2 (26), pp. 58-62.

5. Мельник О. Г. Інноваційні системи економічної діагностики підприємств на засадах індикаторів. Теоретико-методологічні та методичні засади : монографія / О. Г. Мельник, І. Б. Олексів, Н. Ю. Подольчак, Р. В. Шуляр ; за наук. ред. д.е.н., проф. О. Є. Кузьміна. – Львів : Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 212 с.

Melnik, O., Oleksov, I., Podolchak, N., Shulyar, R. (2009), *Innovative systems of economic diagnostics of enterprises on the basis of indicators. Theoretical methodological and methodical principles* [*Innovacijni systemy ekonomichnoyi diagnostyky pidpryyemstv na zasadax indyikatoriv. Teoretyko-metodologichni ta metodychni zasady*], Publishing House of Lviv Polytechnic National University, Lviv, 212 p.

6. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія / Л. О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 580 с.

Ligonenko, L. (2001), *Anticrisis management of the enterprise: theoretical and methodological foundations and practical tools* [*Anty`kryzove upravlinnya pidpryyemstvom: teoretyko-metodologichni zasady` ta prakty`chny`j instrumentarij*], KNTEU, Kyiv, 580 p.

7. Мороз О. В. Фінансова діагностика у системі антикризового управління на підприємствах : монографія / О. В. Мороз, О. А. Сметанюк. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. – 167 с.

Moroz, O., Smetanyuk, O. (2006), *Financial diagnostics in the system of crisis management in enterprises* [*Finansova diagnostyka u systemi antykrizovogo upravlinnya na pidpryyemstvax*], UNIVERSUM-Vinnitsa, Vinnytsya, 167 p.

8. Чернишов В. В. Фінансова діагностика як система забезпечення фінансової стійкості підприємства / В. В. Чернишов // Економіка розвитку. – 2012. – № 1 (61). – С. 111–113.

Chernyshov, V. (2012), "Financial diagnostics as a system for ensuring financial stability of the enterprise" ["Finansova diagnostyka yak systema zabezpechennya finansovoyi stijkosti pidpryyemstva"], *Economics of Development*, No. 1 (61), pp. 111-113.

9. Багацька К. В. Фінансова діагностика діяльності підприємства в системі прийняття управлінських рішень / К. В. Багацька // Управління економічним розвитком держави та суб'єктів господарювання : кол. моногр. – Черкаси : Маклаут, 2013. – С. 277–295.

Bagatska, K. (2013), "Financial diagnostics of the company's activity in the system of making management decisions", *Management of economic development of the state and subjects of management* ["Finansova diagnostyka diyalnosti pidpryyemstva v systemi pryjnyattya upravlinskykh rishen"], *Upravlinnya ekonomichnym rozvytkom derzhavy ta subyektiv gospodaryuvannya*, Maklout, Cherkasy, pp. 277-295.

10. Городня Т. А. Діагностика фінансового стану підприємства / Т. А. Городня, І. В. Явтуховська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.16. – С. 207–212.

Gorodnya, T., Yavtukhovskaya, I. (2013), "Diagnostics of the financial state of the enterprise" ["Diagnostyka finansovogo stanu pidpryyemstva"], *Scientific Bulletin of UNFU*, Iss. 23.16, pp. 207-212.

11. Ляліна Н. С. Діагностика фінансового стану підприємства / Н. С. Ляліна, Р. М. Шелудько, Л. В. Шелудько // Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Економічні науки. – 2014. – № 6. – С. 118–124.

Lyalina, N., Sheludko, R., Sheludko, L. (2014), "Diagnostics of the financial state of the enterprise" ["Diagnostyka finansovogo stanu pidpryyemstva"], *Visnyk KhNAU named after V.V. Dokuchaeva. Economic Sciences*, No. 6, pp. 118-124.

Кашена Наталя Борисівна, канд. екон. наук, проф., кафедра фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: natakaschena@gmail.com.

Кашена Наталя Борисовна, канд. экон. наук, проф., кафедра финансов, анализа и страхования, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: natakaschena@gmail.com.

Kaschena Natalia, Candidate of Sciences, Professor, Department of Finance, analysis and insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-07; e-mail: natakaschena@gmail.com.

Ставерська Тетяна Олександрівна, канд. екон. наук, доц., кафедра фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: staverskaya@gmail.com.

Ставерская Татьяна Александровна, канд. экон. наук, доц., кафедра финансов, анализа и страхования, Харьковский государственный университет

питання и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: staverskaya@gmail.com.

Staverska Tetiana, Candidate of Sciences, Associate professor, Department of Finance, analysis and insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-07; e-mail: staverskaya@gmail.com.

DOI: 10.5281/zenodo.2533996

UDC 658.14.011

TRADE ENTERPRISES WORKING CAPITAL MANAGEMENT ON THE BASE OF THE SYSTEM AND REPRODUCING APPROACHES

A. Sifurova

The scientific approaches to enterprise management organization on the base of system approach are considered and systematized. It is found out that in spite of significant number of scientific works the issues related to the definition of the essence, functions, principles, mechanisms, peculiarities and specifics of the use of systematic approach to the trade enterprises working capital management at the successive stages of the reproducing process, which takes place on the capitalized base. The effect of modern mechanism of working capital management as an important element of the trade enterprise management system is researched with taking into account the high proportion of borrowed funds in the structure of sources of financial resources and significant effect of working capital on the financial results of trade enterprise activity. The necessity of use of the systematic and reproducing approaches to management is substantiated for increasing the efficiency of working capital formation processes from diversified sources, its investing in trade enterprise assets, use and reproducing on the capitalized base. The principles, functions, methods, tools, criteria of efficiency, stages of the reproducing process in the working capital management of trade enterprises are determined.

Keywords: management system, working capital, system and reproducing approaches, trade enterprise.

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ТА ВІДТВОРЮВАЛЬНОГО ПІДХОДІВ

А.І. Сіфурова

Розглянуто й систематизовано наукові підходи до організації управління підприємством на основі системного підходу. Виявлено, що, незважаючи на

© Сіфурова А.І., 2018

Наукове видання

**ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СФЕРИ ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ**

Збірник наукових праць

Видається з 2005 року

Випускається 2 рази на рік

Випуск 2 (28)

Відповідальна за випуск: О.М. Жданович
Редактори: Л.Ю. Кротченко,
Н.А. Кобилко

Комп'ютерна верстка: Т.В. Попова,
В.О. Конопліна

План 2018 р., поз. 2/

Підп. до друку 21.12.2018 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.

Ум. друк. арк. 17,2. Тираж 300 прим.

Видавець і виготівник

Харківський державний університет харчування та торгівлі
Вул. Клочківська, 333, Харків, 61051.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4417 від 10.10.2012 р.